

Text: JORDI BADIA / Fotos: ORIOL OMS I FLORENCI VALLÈS

El gaig dispersa les glans

Ara que fa anys que el col·lectiu ecologista l'Alzina ja no convoca aquelles sortides de reforestació els diumenges al matí, us preguntareu: qui sembla les glans als espais desforestats? Com s'ho han de fer les glans madures per anar més enllà de sota la capçada de la seva alzina, el roure o el garric progenitor? Perquè, pesades com són, el vent no les pot disseminar com si fossin els angelets d'un pixallits. Les glans no tenen un pinyol dur com el de les cireres o de tants altres fruits en drupa o en baia que es mantingui viable després de travessar el tub digestiu d'un animal, sinó que la gla és la pròpia llavor. Si un animal se la menja, tant li fa que sigui ratolí, senglar, xai o humà, adéu-siau a la gla. Les glans tampoc no tenen apèndixs per enganxar-se al pèl dels mamífers, ni la mida adequada perquè les formigues treballadores se l'enduguin. Amb sort poden rodolar un o dos metres avall, i prou.

Per acabar-ho d'adobar, la gla és una llavor molt nutritiva per poder alimentar el creixement ràpid de la radícula. Però per això mateix el seu futur és encara més negre, ja que molts animals la busquen amb afany. Un dels principals depreda-

les d'alzina vera –de fulles llargues, verd més intens i glans més petites. Hi ha però molta varietat en el gust de les glans; més dolç, semblant al d'una castanya, o decididament amarg. El Quixot guardava un saquet de les glans més dolces per oferir a la seva estimada Dulcinea.

També menja glans el gaig (*Garrulus glandarius*), l'ocell boscà de la família còrvids, parent de corbs, gralles i garses, que té l'ala de color blau. Com la formiga de la falla, el gaig és un ocell previsor. A finals de tardor busca les glans madures, les pren amb el bec i les enterra en múltiples llocs disseminats per menjar-se-les a ple hivern i a la primavera. Si les guardés juntes, molt fàcilment un ratolí o un senglar les hi pisparia totes. El gaig es fixa en referències visuals dels llocs per recordar uns mesos més tard on són les glans enterrades.

Excel·lents estudis de camp realitzats per investigadors del País Valencià documenten i mesuren la funció del gaig en la disseminació de les glans. Segons aquests estudis, el gaig selecciona positivament les glans d'alzina, per davant de les de roure i de garric. S'empassa primer, només fins a la gola, les glans més petites i pren després una gla més grossa que

dors de glans és el corc o diabló de les glans (*Curculio elephas* i *Curculio glandis*), uns escarbatets amb una llarga trompa, típics representants de la família curculiònids. Poca broma amb els curculiònids! Ells són la família d'éssers vius més diversificada a la Terra; compta amb 60.000 espècies descrites! Amb la trompa, les femelles perforen la gla quan encara és verda i ponen dins un o dos ous. La larva, un cuquet blanc i tou, creixerà ben alimentada per la gla fins que, quan la gla buida interiorment caigui a terra, foradarà la clofolla, sortirà i s'enterrarà per pupar i passar a la vida adulta.

Els ratolins, el ratolí mediterrani (*Mus spretus*) i el ratolí de bosc (*Apodemus sylvaticus*), sempre famolencs, són uns altres depredadors implacables de glans. Poden liquidar la collita sencera d'una alzina o un roure. Quan ja s'han cruspit totes les glans del terra, amb el seu olfacte fi poden detectar encara glans enterrades. A les plantades de glans organitzades pel col·lectiu ecologista l'Alzina s'utilitzaven gàbies fetes de malla de filferro per protegir les glans dels ratolins.

Els senglars tenen en les glans el seu banquet preferit. Si no han passat abans els ratolins, serà el senglar qui s'atipi de les glans caigudes. Els millors pernils són aquells que vénen de porcs que han pasturat glans en terrenys de devesa d'alzines. Les glans d'alzina són més dolces i comestibles que les de garric o de roure, i d'entre elles ho són més les d'alzina carrasca –l'alzina de fulles més petites amb contorn arrodonit i punxós, color general més grisenc i glans grosses- que

manté al bec obert. Així les transporta en vol i les enterra fins a un màxim de 500 metres d'allà on les ha collit, amb preferència pels espais oberts.

Però la memòria sovint falla i, sense anotacions ni GPS, moltes de les glans del gaig es queden oblidades, enterrades en llocs dispersos. D'aquesta manera, és el gaig qui dissemina les glans als espais desforestats i contribueix a l'expansió d'alzines, roures i garrics. La relació entre el gaig i les alzines i els roures és tot un cas de mutualisme entre dues espècies, sens dubte d'una gran transcendència al bosc.

La disseminació pel gaig també sembla explicar per què a la natura no s'observa la tendència a seleccionar-se alzines i roures amb glans cada vegada més grosses i nutritives, que donarien més oportunitats de supervivència al futur plançó. La mida del bec del gaig les limita. ■

Foto pàgina esquerra:

El gaig amb una gla de roure al bec, en una foto oportuníssima aconseguida per l'amic geornitòleg Oriol.

Foto pàgina dreta:

–El gaig, amb la seva característica banda de plomes blaves a l'ala

–El corc de les glans, entre dues glans de garric